

מגלת רות פרק ג

1. רמב"ן בראשית פרק לח

אָבֵל הַעֲנָן סוּד גְּדוֹל מְסוּדוֹת הַתּוֹרָה בְּתוֹלְדוֹת הָאָדָם⁶⁰, וְנִכְרְ הוּא לְעֵינֵי רוּאִים אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם הַשֵּׁם עֵינַיִם לְרֹאוֹת וְאֲזַנַיִם לְשִׁמּוֹעַ. וְהָיוּ הַחֲכָמִים הַקְּדֻמוֹנִים קִדְּם הַתּוֹרָה יוֹדְעִים כִּי יֵשׁ תּוֹעֵלֶת גְּדוֹלָה בְּיָבוּם הָאֵת.

וְהוּא הִרְאוּי לְהִיּוֹת קִדְּם בּוֹ וְאֲחֲרָיו הַקְּרוֹב בְּמִשְׁפָּחָה, כִּי כָּל שְׂאֵרוֹ הַקְּרוֹב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ אֲשֶׁר הוּא יוֹרֵשׁ נִחְלָה יִגִּיעַ מִמֶּנּוּ תּוֹעֵלֶת. וְהָיוּ נוֹהֲגִים לִשְׂאֵל אֵשֶׁת הַמֵּת הָאֵחׁ אוֹ הָאָב אוֹ הַקְּרוֹב מִן הַמִּשְׁפָּחָה, וְלֹא יִדְעֻנוּ אִם הָיָה הַמִּנְהֵג קִדְמוֹן לְפָנֵי יְהוּדָה. וּבִבְרָאשִׁית רַבָּה (פ. ה) אָמְרוּ כִּי "יְהוּדָה הַתַּחִּיל בְּמִצְוַת יָבוּם תַּחֲלָה". כִּי כֹּאֲשֶׁר קִבַּל הַסּוּד מֵאֲבוֹתָיו, נִדְרָז לְהַקִּים אוֹתוֹ. וְכֹאֲשֶׁר בְּאֵתָה הַתּוֹרָה וְאֲסָרָה אֵשֶׁת קִצַּת הַקְּרוֹבִים, רַצָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַתִּיר אֲסוּר אֵשֶׁת הָאֵחׁ מִפְּנֵי הַיָּבוּם, וְלֹא רַצָּה שִׁיִּדְחָה מִפְּנֵי אֲסוּר אֵשֶׁת אַחֵי הָאָב וְהַבֵּן וְהוֹלָתָם. כִּי בְּאֵחׁ הַרְגָּל הַדְּבָר וְתוֹעֵלֶת קְרוֹבָה, וְלֹא בְּהֵם, כְּמוֹ שֶׁהוֹכַרְתִּי⁶⁰.

וְהָיָה נִחְשָׁב לְאֲכֻזְרִיּוֹת גְּדוֹלָה בְּאֵחׁ כֹּאֲשֶׁר לֹא יִחַפֵּץ לְיָבוּם, וְקוֹרְאִים אוֹתוֹ "בֵּית חֲלוּץ הַנְּעֵל" (דְּבָרִים כ. י.)⁶¹, כִּי עָתָה חֲלוּץ מֵהֶם, וְרֹאוּי הוּא שֶׁתַּעֲשֶׂה הַמִּצְוָה זֹאת בְּחֲלִיצַת הַנְּעֵל⁶². וְחֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל הַקְּדֻמוֹנִים, מִדְּעָתָם הַעֲנָן הַנִּכְבָּד הַזֶּה⁶³, הִנְהִיגוּ לְפָנֵים בְּיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה בְּכָל יוֹרְשֵׁי הַנִּחְלָה⁶⁴.

בְּאוֹתָם שְׁלֵא יְהִיָּה בְּהֵם אֲסוּר הַשְּׂאֵר, וְקָרְאוּ אוֹתוֹ "גְּאוּלָּה" [ראה רות פרקים ג-ד]⁶⁵ וְזֶהוּ עֲנִין בְּעוֹ, וְטַעַם נְעָמִי "וְהַשְּׁכָנוֹת" [שם ד, יז]⁶⁶. וְהַמִּשְׁכִּיל יִבִּין.

2. מלבים רות פרק ג פסוק ד

ויהי בשכבו, שכבר בארנו במק"א מטעם המקובלים בענין היבום וחליצת הנעל, שהגוף הוא נעל של הנפש שא"א לנשמה הרוחנית לעמוד בעולם הגופים מבלי גוף כמו שא"א להענוג והרך לעמוד במקום רפש וטיט בלא נעל שלא יטנפו רגליו, ועל סוד זה אמר ה' של נעלך מעל רגלך, והאיש המת בלא בנים ואין לנפשו מרגוע והיא עודנה מקשקשת באשתו אשר לא עשה עמה פרי וימחה שמו מישראל, כשיבם אותה אחיו ויתן זרע לאחיו הוא כאלו נפש המת באה שנית לעולם כי הנולד הוא עצמו האח המת ויקרא על שמו והוא יקום תחתיו לנחלה וכמ"ש יולד בן לנעמי, כי עובד בן בועז היה בעצמו מחלון בן נעמי, ואז יש לנפש המת נעל, ר"ל גוף שבו תעמוד שנית בעולם הגופים, אולם אם לא יחפוץ ליבמה, תשאר נפש המת בלא נעל ולא תוכל לעמוד שנית בעולם הגופים לכן ירמזו זה במה שתשלוף נעלו מעל רגלו ויקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל, כי כן חלוץ נעל של אחיו המת ר"ל שנשמתו היא חלוץ הנעל, ר"ל מחוסרת גוף וגויה, וזה רמזה לבועז במה שגלתה מרגלותיו ותשכב, ר"ל רמזה לו אחר שאתה הגואל ליבם, א"כ או תגלה רגליך להיות בלא נעל ותקרא בית חלוץ הנעל, או שאשכב בצדך להקים לקרובך שם בישראל ואז תכסה רגלך בנעל...